

การพัฒนาการบริหารจัดการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ ของวัดในจังหวัดราชบุรี*

DEVELOPMENT OF MANAGEMENT AND CONSERVATION OF ETHNIC ARTS AND CULTURE OF MONASTERIES IN RATCHABURI PROVINCE

พระธีรวัชร มุตตจิตโต (อุดมสิน)

Phra Teerawat Muttachitto (Udomsin)

วัดโชติทายการาม จังหวัดราชบุรี

Wat Chotithayakaram, Ratchaburi Province

Corresponding Author E-mail: Teerawatudomsin2568@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี 2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี และ 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วทำการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ เนื้อหาเชิงพรรณนา สรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี พบว่ามี จุดแข็ง อยู่ที่มีความเข้มแข็งของชุมชนและความศรัทธาของประชาชนต่อวัด ทำให้สามารถสืบทอดประเพณีและศิลปวัฒนธรรมได้อย่างต่อเนื่อง จุดอ่อน ได้แก่ การขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญและทรัพยากรที่จำกัดในการจัดการกิจกรรมอนุรักษ์ ส่วน โอกาส คือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม ส่วน อุปสรรค ประกอบด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่อาจทำให้ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นลดน้อยลง และข้อจำกัดด้านงบประมาณและนโยบายสนับสนุน 2. กระบวนการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี พบว่า การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี แม้ว่าจะมีความเข้มแข็งของชุมชนและความศรัทธาของประชาชน แต่ก็ยังพบจุดอ่อน 3. รูปแบบการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี ใช้ หลัก 4 และ 4M ในการวิเคราะห์ 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพในด้านการวางแผนและทรัพยากรบุคคล การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องของประเพณี และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหารจัดการ; การอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม; กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The objectives of this research article were: 1. To study the general conditions and obstacles in the conservation of ethnic group arts and cultures at monasteries in Ratchaburi

*Received August 30, 2025; Revised September 14, 2025; Accepted September 24, 2025

Province 2. To study the management processes of conserving ethnic group arts and cultures at monasteries in Ratchaburi Province 3. To propose a development model for managing the conservation of ethnic group arts and cultures at monasteries in Ratchaburi Province This qualitative research was conducted by in-depth interviewing 25 key informants, followed by focused group discussions with 9 participants who were experts. Descriptive content analysis was used to summarize the findings in a descriptive form.

The results of the research were found that 1. General situation of the conservation of Ethnic Art and Culture in monasteries of Ratchaburi Province was found that: Strengths; It lay in the strong community cohesion and the public's faith in the monasteries, which allowed traditions and cultural heritage to be continuously passed down. Weaknesses; including the lack of expert personnel and limited resources to organize conservation activities. Opportunities; including establishing collaborative networks with government and private agencies, as well as utilizing modern technology and media to promote culture. On the other hand, Obstacles; consisting of the influence of modern culture, which may diminish traditional practices and local wisdom, as well as budgetary and policy limitations. 2. Management Process of Conserving Ethnic Art and Culture in Monasteries of Ratchaburi Province; although the conservation of ethnic art and culture in Ratchaburi monasteries benefited from strong community cohesion and public faith, weaknesses still exist. 3. Management Analysis Using the Bala Four principles and 4M's approach; the management of ethnic art and culture conservation in Ratchaburi monasteries was analyzed using Bala Four Principles and the 4M's framework in three areas: management, participation, and network creation. It was found that management was effective in planning and human resource allocation, community participation strengthened the continuity of traditions, and the establishment of collaborative networks provides opportunities for knowledge exchange.

Keywords: Development of Management; Conservation of Arts and Culture; Ethnic Group

บทนำ

ประเทศไทยนับได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 95 เป็นชาวพุทธ (พระระพิน พุทธสาโร, 2544) และมีพิธีกรรมทางศาสนามากมายที่แสดงถึงการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น การบวชพระ บวชชีพรามณ์ เป็นต้น พิธีกรรมเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนาสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการนับถือพระพุทธศาสนาของคนไทยส่วนใหญ่ เป็นการนับถือโดยบุพการีนิยม กล่าวคือเมื่อบิดามารดานับถือพระพุทธศาสนาตนเองก็พลอยนับถือไปด้วย ปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม เทศกาลรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้ การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทาง วัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าการอนุรักษ์ศิลปะเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของการแสดงศิลปะทางวัฒนธรรมของโลกอย่างล้ำค่าของทั้งในโลกตะวันตกและเอเชีย อีกทั้งภูมิภาคอื่น ๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการแหล่งอนุรักษ์ศิลปะทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งการศึกษาชมรมทางวัฒนธรรมและเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง เมื่อเกิดการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่

ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคแล้ว การอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป การอนุรักษ์ที่ดีต้องดำเนินไปโดยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม คือ มีทั้งการรักษาคุณค่าเดิมของสิ่งนั้น ๆ พร้อมทั้งมีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย การอนุรักษ์ไม่ได้เป็นเพียงการเก็บรักษาของเก่าเข้าพิพิธภัณฑสถานเท่านั้น หากต้องศึกษาค้นคว้าและนำคุณค่าที่ได้เผยแพร่กลับไปสู่สังคมอย่างกว้างขวางอีกครั้งเป็นการยกระดับสังคมให้หันมาสนใจในมรดกศิลปะและวัฒนธรรม ดังนั้น การอนุรักษ์ที่ดีจึงมีหลักสำคัญ คือ เพื่อรักษาและเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมการบริหารมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ การบริหารจัดการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (Knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎี (Theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคม ซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกันกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และ สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้นนักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ (เด่น ชะเนติย์, 2533) ส่วนการอนุรักษ์จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเราหลากหลายประการด้วยกัน คือ ได้เป็นการเก็บรักษาคุณค่ามรดกวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดไปยังชนรุ่นหลังได้เป็นการศึกษาค้นคว้ามรดกทางวัฒนธรรมและเผยแพร่เพื่อยกระดับสังคม และทำให้สังคมสามารถพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและเป็นตัวของตัวเองบนรากฐานมรดกวัฒนธรรมและเทคโนโลยีของตนเอง (สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, 2542) ประการสำคัญ คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุน รวมทั้งร่วมติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงาน (สถาบันพระปกเกล้า, 2550)

ปัจจุบันวัดและพระสงฆ์ถือเป็นสถาบันทางรูปธรรมของพระพุทธศาสนาที่สำคัญ โดยหน้าที่หลักของพระสงฆ์ คือ การสั่งสอนหลักธรรมทางศาสนาให้แพร่หลายและสืบทอดคำสอนของศาสนาให้คงอยู่ในสังคมตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาวัดในฐานะองค์กรที่สำคัญองค์กรหนึ่งในสังคมว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยและเป็นศูนย์รวมในด้านจัดกิจกรรมต่าง ๆ วัดและพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักที่สำคัญของประเทศชาติ การมีนโยบายและแผนการเพื่อดำเนินการในครั้งพุทธกาลเห็นวัดเป็น “อาราม” คือ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจโดยอาศัยธรรมชาติในการสร้างความเป็น “อาราม” ปัจจุบันวัดถูกระแสวัตถุนิยม โภณัทบ ความเป็นอารามลดลง เพราะถูกอาคารสิ่งก่อสร้างเข้ามาเบียดบัง ทั้งที่ประชาชนยังต้องการอาราม แมื่อนาคตที่ประชาชนยังต้องเผชิญกับความวุ่นวายของกระแสสังคม ความต้องการอารามยังเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากรโลก การพัฒนาวัดให้เป็นอารามเป็นที่ร่มรื่นจึงยังมีความจำเป็นเพิ่มขึ้น และปัญหาของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ยังคงมีอยู่หลายประการ เช่น การถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมมีเฉพาะกลุ่มชนที่มีความใกล้ชิดกันในพื้นที่โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติเท่านั้น และสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นขาดการส่งเสริมจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น (พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคฺโล), 2552) กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีพบปัญหาที่สำคัญ ได้แก่

1. การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานหลายครัวเรือนในกลุ่มชาติพันธุ์ยังคงขาดหลักฐานทางทะเบียนราษฎร เช่น บัตรประชาชน ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข การศึกษา และสิทธิทางกฎหมายได้อย่างเต็มที่
2. การศึกษา เด็กในครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์มักประสบปัญหาการเข้าเรียน เนื่องจากอุปสรรคด้านภาษาและวัฒนธรรม รวมถึงการขาดแคลนครูที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การพัฒนาเศรษฐกิจ แม้จะมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มยังคงประสบปัญหาความยากจน เนื่องจากขาดโอกาสในการเข้าถึงตลาดและการพัฒนาทักษะอาชีพ และ
4. ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและสังคม ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดและความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับ

ชุมชนหลัก (สุรสวัสดิ์ สุสวัสดิ์, 2542) การบริหารจัดการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมในส่วนของวัดในจังหวัดราชบุรีจึงเริ่มต้นด้วยการสะท้อนลักษณะทางเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ที่มีความหลากหลายในจังหวัดราชบุรี ทั้ง 8 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ชาวไท-ยวน ชาวไทยภาคกลางพื้นถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวมอญ ชาวกระเหรี่ยง ชาวลาวโซ่ง ชาวลาวตี้ (ลาวเวียง) และชาวเขมร ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองราชบุรี และเอกลักษณ์เฉพาะทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงการยกตัวอย่างความพยายามในการอนุรักษ์มรดกทางชาติพันธุ์ของตนท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมวัฒนธรรมในโลกสมัยใหม่ (ปฐศรี วลลิโกดม และคณะ, 2543) แม้ปัจจุบันวัดและพระสงฆ์ถือเป็นสถาบันทางรูปธรรมของพระพุทธศาสนาที่สำคัญ โดยหน้าที่หลักของพระสงฆ์ คือ การสั่งสอนหลักธรรมทางศาสนาให้แพร่หลายและสืบต่อคำสอนของศาสนาให้คงอยู่ในสังคม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาวัดในฐานะองค์กรที่สำคัญองค์กรหนึ่งในสังคมว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยและเป็นศูนย์รวมในด้านจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของคนทุกชาติพันธุ์ วัดและพระสงฆ์ใน พระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักที่สำคัญของประเทศชาติ พระสงฆ์จึงมีบทบาทเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และผู้นำในการรักษาพุทธศิลปะและวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรี (สถาบันพระปกเกล้า, 2550)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี โดยเฉพาะวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 1. คนไทยภาคกลางพื้นถิ่น 2. ชาวไทยจีน 3. ชาวไทยยวน 4. ชาวไทยมอญ 5. ชาวไทยกระเหรี่ยง 6. ชาวไทยลาวโซ่ง 7. ชาวไทยลาวตี้ 8. ชาวไทยเขมร ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอโพธาราม อำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมี ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป โดยทางวัดได้มีการสานต่อเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามและการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัดและชุมชนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดประชากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จำนวนทั้งสิ้น 25 รูป หรือคน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ กลุ่มเจ้าคณะปกครอง จำนวน 5 รูป, กลุ่มพระสงฆ์หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลอนุรักษ์ศิลปะ จำนวน 5 รูป, กลุ่มข้าราชการกระทรวงการท่องเที่ยวและ

วัฒนธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี จำนวน 2 คน, กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 11 คน และ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 2 รูปหรือคน

2.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ การสนทนากลุ่มเฉพาะ มีการคัดเลือกแบบเจาะจงที่เป็นตัวแทนในการสนทนากลุ่มเฉพาะประกอบไปด้วย คณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางศาสนาและกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดย ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ศึกษาจะใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและ ลึกซึ้ง จากการร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่มีความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล โดยผู้ศึกษาจะใช้กับผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลขั้นต้น ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ คัมภีร์พระไตรปิฎก และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสุ่มแบบเจาะจง ตามที่กำหนดไว้ ดังนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบที่ทั้งที่เป็น ทางตรงโดยใช้ประเด็นคำถามที่มีโครงสร้าง เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อ บรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจ ประเด็นคำถามร่วมกัน ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะไม่ทำหน้าที่เพียงอ่านคำถาม อธิบายความหมายของคำถาม แล้วบันทึกคำตอบเท่านั้น แต่จะร่วมสนทนาให้ได้เรื่องราวมากขึ้นไปตามการเล่า เรื่องของผู้ให้ข้อมูลหลัก และครอบคลุมในประเด็นการวิจัย การสนทนากลุ่มเฉพาะ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เชิง คุณภาพโดยการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มขนาดกลาง โดยอภิปรายโต้ตอบแสดงความเห็น/เล่าเรื่อง ประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ข้อมูลขั้นรอง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ บริการค้นหาข้อมูลภายใต้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้ มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบ ด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ

(Key Informants) โดยใช้หัวข้อปัญหาและคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี พบว่ามีจุดแข็ง อยู่ที่ว่าความเข้มแข็งของชุมชนและความศรัทธาของประชาชนต่อวัด ทำให้สามารถสืบทอดประเพณีและศิลปวัฒนธรรมได้อย่างต่อเนื่อง จุดอ่อน ได้แก่ การขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญและทรัพยากรที่จำกัดในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ ส่วน โอกาส คือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม ส่วนน อุปสรรค ประกอบด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่อาจทำให้ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นลดน้อยลง และข้อจำกัดด้านงบประมาณและนโยบายสนับสนุน

2. กระบวนการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี พบว่าการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี แม้ว่าจะมีความเข้มแข็งของชุมชนและความศรัทธาของประชาชน แต่ก็ยังพบจุดอ่อน เช่น การขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ขาดทรัพยากร และอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่อาจลดทอนความสำคัญของประเพณีท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหเหล่านี้ วัดและชุมชนได้ดำเนินการกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและเยาวชน เช่น การอบรม นิทรรศการ และการประกวดด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนอื่น รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ในการเผยแพร่ความรู้ ล้วนช่วยให้การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเป็นไปอย่างยั่งยืน กระบวนการเหล่านี้จึงสะท้อนถึงการจัดการอย่างรอบด้าน ทั้งด้านการบริหาร การมีส่วนร่วม และเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคงคุณค่าและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป

3. รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี ใช้ หลักพละ 4 และ 4M ในการวิเคราะห์ 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพในด้านการวางแผนและทรัพยากรบุคคล การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องของประเพณี และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการสนับสนุนจากภายนอก

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี วัดในจังหวัดราชบุรีมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลาย อาทิ กะเหรี่ยง มอญ ไทยพื้นถิ่น และไทยเชื้อสายจีน โดยมีลักษณะการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน ทั้งในด้านพิธีกรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญา และรูปแบบการถ่ายทอดวัฒนธรรม วัดหลายแห่งมีแนวโน้มใช้พื้นที่วัดเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมวัฒนธรรม เช่น การจัดงานบุญประเพณี การสอนศิลปะพื้นบ้าน การอนุรักษ์ภาษา และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปยังคนรุ่นใหม่ ซึ่งสะท้อนถึงความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในชุมชนชาติพันธุ์ที่ยังมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของเสถียร ฉันทะ (2558) เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์สองฝั่งโขง: กรณีศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ขมุในแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว และขมุในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย

พบว่า การวิจัยเรื่องชาติพันธุ์สองฝั่งโขง: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ขมุในแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาวและขมุในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ประการแรกเพื่อศึกษาวัฒนธรรมชายขอบ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์สองฝั่งโขงในแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาวและจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย และประการที่สองเพื่อศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์ขมุสองฝั่งโขงในแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาวและจังหวัดเชียงราย ประเทศไทยในบริบทการพัฒนาภูมิภาคอาเซียน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ขมุทั้งสองฝั่งโขงมีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองในวิถี ชีวิตประจำวันทั้งการแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ดนตรี ความเชื่อทางศาสนา ประเพณี พิธีกรรม และระบบการผลิต ส่วนการปรับตัวทางวัฒนธรรมนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองจาก กระบวนการพัฒนาทั้งภาครัฐและบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาส่งผลกระทบต่อชุมชนขมุ ทำให้ชาวขมุมีการปรับตัว ทางวัฒนธรรมทั้งในวิถีชีวิต ระบบการผลิตและการสร้างสัมพันธ์ภาพกับอำนาจรัฐโดยการใช้ประเพณีพิธีกรรม เป็นสื่อกลางเพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

2. กระบวนการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี กระบวนการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี วัดมีบทบาทสำคัญในฐานะองค์กรทางศาสนาและสังคม ที่สามารถเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เช่น กะเหรี่ยง มอญ ไทยพื้นถิ่น และไทยเชื้อสายจีน วัดในจังหวัดราชบุรีสามารถดำเนินการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง ด้วยการเป็นศูนย์กลางของการมีส่วนร่วม การถ่ายทอด และการเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมกับศาสนา แต่การดำเนินงานจะมีความยั่งยืนได้มากยิ่งขึ้น หากได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย ความรู้ และทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมินตรา สุวรรณภาส (2563) เรื่อง คุณค่าภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปี้: การวิเคราะห์และการพัฒนา พบว่า 1. กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี้ อพยพลงมาจากแคว้นสิบสองปันนา ในประเทศจีน ส่วนหนึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านสะเก็น ตำบลยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน สาเหตุที่อพยพไม่มีใครทราบแน่ชัด บางส่วนอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านดง หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 8 ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ โดยมีชาวอิมปี้ในประเทศไทย ประมาณ 1,642 คน การยอมรับในกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่บ้านดงยอมรับ ว่ากลุ่มตน คือ “อิมปี้” ส่วนพื้นที่บ้านสะเก็น เข้าใจและยอมรับว่าตนเอง คือ “ก่อ (อิมปี้)” ทั้งนี้กลุ่มคนทั้งสองกลุ่มเป็นเครือญาติเดียวกัน และมีการติดต่อกันอยู่ตลอด 2. คุณค่า/ภูมิปัญญาที่ยังปรากฏในปัจจุบันสามารถแยกออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1. ด้าน การเกษตร 2. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม 3. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 4. ด้านภาษา 5. ด้านปรัชญาศาสนา 6. ด้านโภชนาการ จากสิ่งที่บรรพบุรุษ ได้ปฏิบัติ สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นกุศโลบายที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “คน” กับ “ธรรมชาติ” และ “คน” กับ “คุณธรรม”

3. รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอย่างหลากหลายและเหมาะสมกับบริบท แต่การยกระดับให้มีความยั่งยืนควรดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในด้านการจัดการวัฒนธรรม การสนับสนุนทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้ การสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมของเยาวชนในรูปแบบที่เข้ากับยุคสมัย เพราะรูปแบบการอนุรักษ์ของวัดในราชบุรีไม่ได้แยกขาดระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม แต่เน้นการ บูรณาการประเพณีชาติพันธุ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การใช้ภาษาชาติพันธุ์ในบทสวด การจัดเทศน์ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการประยุกต์ศิลปวัฒนธรรมลงในพิธีกรรมพุทธศาสนา ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันทั้งทางศาสนาและวัฒนธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพล บุญตาระวะ (2564) เรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดปทุมธานี พบว่า 1. สภาพทั่วไป

ของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี มีการบริหารตามหลักการบริหารแบบ 4 M's ด้านที่มีความสำคัญอันดับหนึ่งคือ ด้านการบริหารงาน อันดับสอง คือ ด้านบุคลากร อันดับสาม คือ ด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ อันดับสี่ คือ ด้านงบประมาณ ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จากทั้งหมด 7 ปัจจัย รวมหลักธรรมอริยาบท 4 ด้วยเป็น 8 ปัจจัยได้แก่ ยุทธศาสตร์ โครงสร้างองค์กร ความพร้อมของระบบงาน ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของบุคลากร ค่านิยมร่วม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการน้ำมากที่สุดได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างองค์กร ร่วมกับทักษะของบุคลากร มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ร้อยละ 71.40 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างองค์กรและด้านทักษะของบุคลากร มีค่าเบต้าเท่ากับ 0.438, 0.287 และ 0.229 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านยุทธศาสตร์ ด้านความพร้อมของระบบงาน ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านค่านิยมร่วมหรือวัฒนธรรมองค์กร ไม่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และหลักธรรมอริยาบท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีในระดับมากมีค่าเฉลี่ยโดยรวมที่ 3.43

สรุปผลการวิจัยและองค์ความรู้ใหม่

การบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมของวัดในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี 1.จุดแข็ง -วัดในจังหวัดราชบุรีจำนวนมากมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ -ชุมชนท้องถิ่นยังคงมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัดอย่างต่อเนื่อง 2.จุดอ่อน -ขาดการบูรณาการและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง -ขาดงบประมาณและทรัพยากร -ขาดบุคลากรหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3.โอกาส -มีโอกาสดำเนินการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ -การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล -การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 4.อุปสรรค -การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและค่านิยมของคนรุ่นใหม่ -ขาดการสนับสนุนต่อเนื่องและกลุ่มชาติพันธุ์	กระบวนการบริหารในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรีการบริหารจัดการ 4 M 1. คน (Man) -กำลังคน 2.เงิน (Money) -งบประมาณค่าใช้จ่าย 3.วัสดุอุปกรณ์ (Material) -อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี 4.การบริหารจัดการ (Management) -การบริหารกิจกรรมของวัดที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ หลักการ 4 -สัทธิพล ชุมชนมีศรัทธาและเชื่อมั่นของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น -วิริยพล มุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียรในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ ทั้งการบูรณะซ่อมแซม -สติพล บริหารจัดการด้วยความรอบคอบ มีการวางแผน ติดตามและประเมินผล -ปัญญาพล นำความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม	การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี 1. ด้านการบริหารจัดการ -รูปแบบการบริหารจัดการวัดและกลุ่มชาติพันธุ์ 2. ด้านการมีส่วนร่วม -การมีส่วนร่วมกิจกรรมของวัดและเครือข่าย 3. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ -การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมความเข้มแข็งให้กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดราชบุรี
---	--	--

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพดังกล่าวสามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี 2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัด

ราชบุรี 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี

1.ด้านจุดแข็ง ในการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 1. วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนชาติพันธุ์ 2. มีพระสงฆ์ที่เข้าใจรากวัฒนธรรม 3. การถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมวัด 4. มีการจัดเก็บข้อมูลและสืบสานต่อเนื่อง 5. มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัดและกลุ่มชาติพันธุ์ 6. การถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมวัด 2. ด้านจุดอ่อน จุดอ่อนหรือจุดด้อยในการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี ได้แก่ 1. ขาดการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างเป็นระบบ 2. บุคลากรด้านวัฒนธรรมมีจำกัด 3. ขาดงบประมาณและการสนับสนุนจากภายนอก 4. การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่องหรือขาดความน่าสนใจ 5. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ 6. ขาดการบูรณาการกับเทคโนโลยี 3. ด้านโอกาส โอกาสการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี มีกระบวนการดำเนินการ 1. กระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงจิตวิญญาณ 2. ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและองค์กรภายนอก 3. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและถ่ายทอด 4. การส่งเสริมหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน 5. การสนับสนุนจากนโยบายของรัฐ 6. กระแสความตื่นตัวของชุมชนท้องถิ่น 4. ด้านอุปสรรค อุปสรรคที่พบในการบริหารจัดการ ได้แก่ ขาดงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง คนรุ่นใหม่ไม่สนใจเรียนรู้และสืบทอดศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมบางอย่างสูญหายหรือปรับเปลี่ยนไปตามกระแสสังคมสมัยใหม่ และการจัดเก็บและอนุรักษ์ศิลป วัตถุโบราณไม่มีระบบที่ได้มาตรฐาน

2. กระบวนการบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี หลัก 4M ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง 3 ด้าน 1. ด้านการบริหารจัดการ 2. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 3. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ หลักผละ 4 การบริหารจัดการการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 1. สัทธาพละ (พลังแห่งศรัทธา) สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อคุณค่าและความสำคัญของศิลปและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง 2. วิริยพละ (พลังแห่งความเพียร) มุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียรในการดำเนินงานอนุรักษ์ ทั้งการจัดกิจกรรม การฟื้นฟู และการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เช่น งบประมาณ บุคลากร หรือการเปลี่ยนแปลงของสังคม 3. สติพละ (พลังแห่งสติ) บริหารจัดการด้วยความรอบคอบ มีการวางแผน ติดตาม ประเมินผลการอนุรักษ์อย่างเป็นระบบ ใช้สติปัญญาและเหตุผลในการตัดสินใจเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์และท้องถิ่น 4. ปัญญาพละ (พลังแห่งปัญญา) ใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรม พัฒนานวัตกรรมและแนวทางใหม่ ๆ โดยไม่ทำลายอัตลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์

3. รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี 1. ด้านการบริหารจัดการ การจัดตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานเฉพาะกิจ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ภายในวัด โดยมีพระภิกษุ ผู้นำชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นร่วมเป็นคณะกรรมการ การบริหารงบประมาณและทรัพยากร กำหนดแนวทางในการจัดหาและบริหารงบประมาณจากหลายแหล่ง เช่น งบประมาณจากภาครัฐ การบริจาคจากเอกชน และการจัดกิจกรรมระดมทุนในชุมชน 2. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การเชิญชวนและสร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลและความสำคัญของศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ให้ชุมชนตระหนัก ผ่านกิจกรรม เช่น การบรรยาย นิทรรศการ เวทีเสวนา การจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรม ส่งเสริมให้ชุมชนรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มช่างฝีมือ เพื่อร่วมกันสืบสานและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม 3) ด้านการสร้าง

เครือข่ายความร่วมมือ การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น เช่น กรมศิลปากร สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล อบต. เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ความรู้ และบุคลากร การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยในพื้นที่ ร่วมกันจัดกิจกรรมอนุรักษ์ เช่น การจัดค่ายศิลปวัฒนธรรม การทำวิจัยหรือจัดนิทรรศการ การร่วมมือกับภาคเอกชนและองค์กรเอกชน การสร้างเครือข่ายระหว่างวัดและชุมชนต่าง ๆ สร้างความร่วมมือระหว่างวัดในพื้นที่และชุมชนชาติพันธุ์ใกล้เคียง แลกเปลี่ยนองค์ความรู้หรือจัดงานวัฒนธรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบายการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรี นโยบายด้านการบริหารจัดการ จัดสรรงบประมาณและบุคลากรอย่างเหมาะสม พร้อมพัฒนาบุคลากรเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งและต่อเนื่อง นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนชาติพันธุ์ ให้ความสำคัญในการสร้างความตระหนักและการรวมพลังชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุและผู้นำท้องถิ่น นโยบายด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ แก้ไขปัญหาทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ พัฒนาศักยภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสร้างพื้นที่การเจรจาเพื่อจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. หน่วยงานองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ เปิดพื้นที่และสร้างเวทีให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ นโยบายด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระบุและดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาท สนับสนุนการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและองค์ความรู้เพื่อความเข้มแข็งของเครือข่าย

3. หน่วยงานองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวนโยบายสำคัญ 2 ส่วน คือ หลัก 4M และ หลัก 4P เพื่อให้เป็นกรอบการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการ (Management System) สร้างระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ (Community Engagement) จัดเวทีประชุม แลกเปลี่ยนความเห็น และกิจกรรมร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนและกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามามีบทบาทจริงจัง ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Networking) จัดระบบเครือข่าย เช่น การประชุม การลงนาม MOU นโยบายนี้มุ่งเน้นการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีระบบ โปร่งใส และยั่งยืน โดยบูรณาการ 4M เพื่อการจัดการที่ครอบคลุม และ 4P เพื่อสร้างพลังทางศิลปวัฒนธรรมและปัญญา นำไปสู่การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของวัดในจังหวัดราชบุรีอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการปฏิบัติการการจัดทำทะเบียนกลุ่มชาติพันธุ์ วัดควรรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ ใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อออกแบบกิจกรรม อบรม และโครงการอนุรักษ์ที่ตรงตามบริบทของแต่ละกลุ่มประสานความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายด้านวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนกิจกรรม

2. ควรมีการปฏิบัติการกำหนดแนวทางปฏิบัติการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจัดทำแผนงาน/คู่มือปฏิบัติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ส่งเสริมการถ่ายทอดประเพณี ภูมิปัญญา และงานศิลป์ให้คนรุ่นใหม่ใช้กิจกรรมวัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน

3. ควรมีการปฏิบัติการสร้างเครือข่ายความร่วมมือประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จัดทำ MOU หรือกิจกรรมร่วมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การอนุรักษ์เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ควรศึกษารูปแบบการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของวัดในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยละเอียด วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และเปรียบเทียบแนวทางการบริหารจัดการนำผลการศึกษาไปพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสมและสามารถประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ

2. การวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะ “ผู้นำทางวัฒนธรรม” ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพหรือการศึกษารณี (Case Study) เพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกเน้นการสำรวจบทบาทด้านการอนุรักษ์ พิธีกรรม และการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของพระสงฆ์

3. การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการสืบสานวัฒนธรรม ควรศึกษาพฤติกรรม ทักษะ และแรงจูงใจของเยาวชนแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมวัฒนธรรมที่จัดโดยวัดเสนอแนวทางส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่มีบทบาทและความรับผิดชอบในการสืบสานวัฒนธรรมร่วมกับวัด

เอกสารอ้างอิง

- เด่น ชะเนติยัง. (2533). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ธีระพล บุญตาระวะ. (2564). การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดปทุมธานี (ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรุงศรี วลลิโกดม และคณะ. (2543). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- พระระพิน พุทธสาโร. (2559). คู่มือสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2552). การบริหารวัด. กรุงเทพฯ: เอสทีพี เพรส จำกัด.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2550). วัดระดับการบริหารจัดการที่ดี. นนทบุรี: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สุมินตรา สุวรรณภาส. (2563). คุณค่าภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปี: การวิเคราะห์และการพัฒนา. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. (2542). การอนุรักษ์ศิลปกรรม. เชียงใหม่: คณะวิจิตรศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสถียร ฉันทะ. (2558). กลุ่มชาติพันธุ์สองฝั่งโขง: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ขมุในแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาวและขมุในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย. (รายงานการวิจัย). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

